XX. Leto Klagenfurt (Celovec), dne 17. aprila 1940 Št. 16.

KOROŠKI SLOVENEC

Naroča se pod naslovom: „KOROŠKI SLOVENEC“
Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26 — Tel. 13-02
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Koroški Slovenec, uredništvo, Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26

List za politiko, gospodarstvo in prosveto

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 10 Rpf.
Stane četrtletno: 1 RM — Rpf; celoletno: 4 RM — Rpf
Za Jugoslavijo četrtletno: Din. 25; celoletno: Din. 100

Grundtvigov narod.

Zadnji dogodki so evropski severozapad pomaknili bliže k nam. Tam poznamo danes v glavnem tri narode: Dance, Švede in Norvežane. Razvili so se iz ljudstva Normanov, ki je nekoč gospodovalo vsem zapadnim obalam Evrope. Veliko se je govorilo o njih v 15. in 16. stoletju, nakar so začeli toniti v pozabljenje in se je že zdelo, da jih bo pritegnilo nase vstajajoče nemštvo. V dobi splošnega razkroja pa se je na danskih tleh pojavil mož, ki je globoko posegel v razvoj severozapada in mu odkazal drugo smer. Bil je to Nikolaj Grundtvig.

Nikolaj Grundtvig, rojen leta 1783 v mali danski vasici, je bil protestantski pastor. Kot mlad mož je doživljal Napoleona, katerega zavezništvo z Dansko in sledeči padec sta dansko ljudstvo ponižala do skrajnega obupa. Tedaj je v mladem Grundtvigu dozorel sklep, da pomaga malemu, razbitemu narodu na noge s temeljito duhovno in duševno obnovo. Postal je Dancem to, kar je bil stoletja pozneje Slovencem veliki Evangelist Krek. Svojo ljubezen je osredotočil na rastočo dansko mladež, predvsem zanjo je ustanovil „ljudske visoke šole“, ki uživajo kot ideal ljudske prosvete uprav svetovni sloves. Dejal si je, da je treba rastoči mladini približati njen materni jezik, narodno zgodovino in kulturo ter mladi narod vzgojiti v globoki ljubezni do narave, domovine in Boga. V svojih šolah je odklonil strokovnjakarstvo, rastel naj bi v njih samosvoj, sebe in svojega dostojanstva svest si narod. Po čim širši izobrazbi naj bi se ljudstvo učilo samostojnega pogleda na svet in življenje, koreninila pa naj bi vsa narodna prosveta v resničnem in iskrenem verskem življenju. Za vodje svojih življenjskih šol je izbiral najrajše može izklesanega osebnega značaja, pa tudi učitelje in akademike. Vlado je napotil, da je njegovi plemeniti zasnovi nudila gmotno podlago z redno letno podporo. Lepa zamisel je našla izprva rahel, po prvih uspehih pa vedno večji odmev, vsak večji okoliš je dobil končno svojo „visoko šolo“ in po polstoletnem trudu so se danski prosvetaši smeli pohvaliti, da absolvira dobra desetina vseh mladih Dancev njihovo šolo in da so njeni učenci v večini bodoči gospodarji in gospodinje danskih kmetij. Kdorkoli je hodil po danskih ravninah, se je mogel na lastne oči prepričati o neverjetnem čudežu Grundtvigove narodne prosvete.

Danski kmet daje barvo vsemu narodu. Izredna kultura in izobrazba ter iz njiju izvirajoča obča blaginja so kakor morda komaj še kje na svetu povsem zabrisale vse socialne razlike med stanovi. Bajtar in veleposestnik se ne čutita enakopravna samo v občinskem odboru, marveč sta si prijatelja tudi v ostalem življenju. Druži ju ponos kmečkega človeka, ki iz svoje notranje dozorelosti z nekim prikritim pomilovanjem zre na gosposke stanove. Danski kmet, tudi mali, se čuti prav enako gospoda kakor kateri koli drug stan. To za to, ker po notranji in tudi zunanji izobrazbi nič ne zaostaja za povprečnim meščanom ali uradnikom. Ta nenavadna samozavest, ki ne izvira iz denarne in gospodarske nadutosti, temveč iz občutka kulturne in socialne enakovrednosti, daje vsemu danskemu življenju tisto značilnost, ki preseneti vsakega tujca.

Komaj tri in pol milijona je Dancev in vendar dobiš pri njih utis velikega naroda. To je mirno, trezno, samozavestno in notranje uravnovešeno ljudstvo, ki visi z vsakim utripom svojega srca na svoji domovini in zgodovini. Površen pogled iz železniškega voza odkriva sicer običajno sliko: enolična pokrajina, njive, travniki, s slamo kriti domovi, mlini in motorji na veter. Na najprometnejšem vaškem prostoru je poslopje konzumne zadruge, ki preskrbuje članom dnevne potrebščine, vidnejša stavba je še cerkev. Šole niso nič bahave, a vsaka šola ima svojo telovadnico, radio in še svojo pevsko sobo. Po danskih šolah se namreč mnogo poje. Učitelji so gospodje po plači in ugledu, kot vzgojniki pa pravi očetje. Kmečki dom je na zunaj neznaten. Po svoji opremi in udobnosti pa — po našem pojmu — uprav luksuriozen. Sobe so saloni s klavirjem, telefonom in kopalnicami, v kuhinji gospodinji mnogokod elektrika, poseben kabinet je določen za družinsko knjižnico. Gospodarska poslopja so na čudo malo razkošna, ker prebije živina večji del svojega življenja pod milim nebom. Hlevi seve so brezhibno snažni, imajo svoje ventilacije, kratka stojišča za živino. Gnojišča so vsepovsod moderno pripravljena. Zelo skrben je danski kmet pri obdelovanju svojih njiv, zato pridela naprimer pri ječmenu dostikrat osemdvajsetkratno in pri ovsu tridesetkratno seme. Steber kmetijstva sta živinoreja in mlekarstvo, izkupiček za mleko in meso je redni kmetov dohodek. In še bi morali pisati o strojih, zadrugah, pašništvu, a vse to bi nas vedlo iz okvirja zastavljene naloge. Naj zadostuje ugotovitev, da je mali danski narod danes med najnaprednejšimi ljudstvi sveta.

Po zaslugi svojega velikega učitelja Grundtviga je namreč doumel preprosto modrost, da ni dobro večno pridigati o modernem kmetijstvu, o strojih in gnojiščih, o umetnem gnoju in zadrugah, tudi ne moledovati o cenah in davkih. Po temeljiti prosveti se je danski narod duhovno prerodil in prenovil in duhovni njegovi kulturi je sledil roko v roki njegov gospodarski dvig in to brez — pridig in podpor. Doumel je poslanstvo malega naroda in v tem našel svojo srečo. Naj bi bil vzgled še nam, ki se tolikanj ponašamo z našim velikim Evangelistom Krekom!

Krepka nemška obramba v Norveški.

Medtem ko je v Danski spet zavladal mir in je danska vlada odredila delno razorožitev vojske, skušajo Angleži z ostrimi napadi iz zraka in z morja nemške čete na Norveškem izriniti. **Po poročilih vrhovnega poveljstva nemške vojske posnemamo o bojih na Norveškem sledeče:**

Petek 12. aprila. — Nemško vrhovno vojaško poveljstvo javlja, da se zasedba zahodnega skandinavskega obrežja načrtno nadaljuje. Poredki odpori poedinih norveških čet so bili strti. V okolišu Drontheima je bil napad britanskih letal odbit in vdor angleških lažjih ladij v pristanišče preprečen. V zasedenih pristaniščih Bergen, Stavanger, Kristiansand vlada mir. V Oslu se nahajajoče nemške čete so prodirale na vse strani. Pri Narviku so nemške čete razorožile norveške in zasedle obsežno ozemlje. Vsi angleški poizkusi v zraku in na morju so bili krvavo odbiti.

Sobota 13. aprila. — Nemška vojska zavaruje in utrjuje zasedene pozicije in s tem zmanjša riziko svojega drznega pohoda na Norveško. Položaj je z vsakim dnem bolj utrjen in to morajo izkusiti tudi angleški letalci z visokimi izgubami. Več angleških letal napade Narvik, ob obrambi nemških letal je bilo sestreljenih 10 angleških aeroplanov. Tudi napad Angležev pri Stavangerju je ostal brez uspeha. V Drontheim je medtem dospela težka nemška artiljerija, v Oslo pa nove nemške čete. Železniško progo Narvik-Švedska imajo nemške čete domala vso v rokah.

Nedelja 14. aprila. — Nemški rušilci zabranijo angleškim ladjam s pomočjo letal in podmornic vdor v pristanišče Narvik. V bitki sta bila dva angleška rušilca („Cossak“ in „Eskimo“) uničena, točni podatki o sovražnikovih in lastnih izgubah še niso razvidni. V pristaniščih Drontheim, Bergen, Stavanger in Kristiansand je bil mir in so nemške čete nadaljevale z utrjevanjem svojih pozicij. V ožini Skagerrak so nemška letala uničila tri podmornice. Pri Oslu napredujejo nemške čete v severni, zahodni in vzhodni smeri. Angleška letala so bombardirala Bergen, a niso zadela vojaških objektov. Poškodovani sta bili angleški križarki „Renown“ in „Glasgow“.

Pondeljek 15. aprila. — V južno Norveško dospejo nove čete in nov vojni materijal, da novi položaj naprej utrjujejo. Vhod v narviško pristanišče blokirajo angleške vojne ladje. V Bergenu uničita dve angleški letali nemški parnik, a ju nemški lovci sestrelijo. V Kristiansand-u in Stavanger-ju vlada mir. Poizkus norveške mobilizacije v okolišu mesta Osla se prepreči. V Skagerraku je bilo skupno potopljenih sedem angleških podmornic. Nemška letala se nahajajo na izvidniških poletih vzdolž norveške obale.

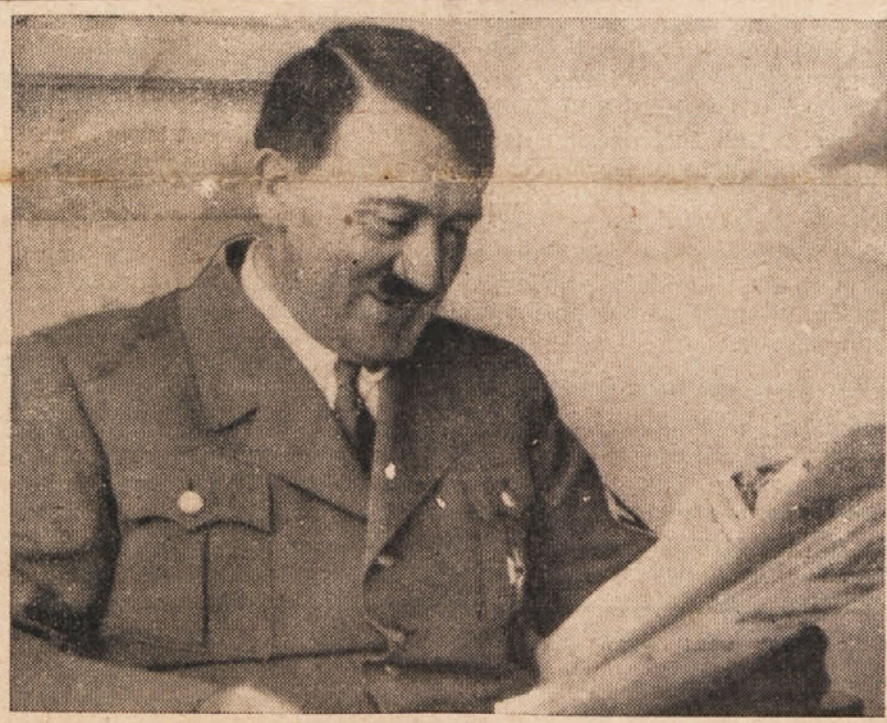

Adolf Hitler, Führer in kancler Velike Nemčije
praznuje 20. aprila svoj 51. rojstni dan. M. Zander

Danska.

Vrhovni vojaški poveljnik Danske se je v dnevnem povelju zahvalil vojski za njeno zadržanje o priliki nedavnih dogodkov. „Nihče ni kršil dolžnosti napram kralju in domovini, povelja so se strogo izvajala. Zato, vojaki, smete vsakomur zreti v oči v zavesti izpolnjene dolžnosti“. Medtem so se nemške čete v Danski udomačile.

Nevtralna Švedska.

Švedski ministrski predsednik Hanson je v petkovem govoru izjavil, da ostane Švedska strogo nevtralna. Opozoril je hkrati vse ljudstvo, naj rado doprinaša žrtve, ki jih bo novi razvoj terjal v socialnem in gospodarskem področju. Ostro je odklonil širjenje vznemirljivih novic ter naglasil, da je treba v takih časih ohraniti mirno kri in zaupanje v lastno vodstvo. Končno je predsednik pozival, naj ostane švedski narod enoten, odločen in za slučaj potrebe pripravljen, da doprinese na oltar domovine potrebne žrtve.

Na jugovzhodu.

Iz Jugoslavije in Bolgarske poroča „Völkischer Beobachter“, da je vzbudil nemški pohod na Dansko in Norveško izredno pozornost in da poudarjajo listi obeh držav, da je sedaj za Nemčijo izključeno vsako iznenadenje s severa. Nedavno še obstojajoča bojazen jugovzhodnih držav pred novimi londonskimi sklepi se je ob drznem nemške udaru na severu razblinila. Bolgarsko „Slovo“ naglaša, da so se doslej izjalovili vsi angleški načrti v sedanji vojni.

Nemško odlikovanje dr. Vladka Mačka. — Beograjski nemški poslanik v. Heeren je minulo sredo izročil namestniku min. predsednika dr. Vladku Mačku od kanclerja Adolfa Hitlerja podeljeni veliki križ reda nemškega orla.

Odgovor gen. polk. Brauchitscha, poveljnika nemške vojske. — Gen. polkovnik Brauchitsch je odgovoril na omalovaževalne opombe angleškega gen. štabnega šefa Ironsida z izjavo ameriškim časnikarjem. V njej je izrazil občudovanje naroda Zedinjenih držav, ki po svoji mladostni sili beleži take lepe uspehe, in poudaril, da je ponosen na nemško vojsko, ki ima mlade generale in izborno izvežbano moštvo. Nemčija je na Poljskem pokazala, da upošteva izkušnje svetovne vojne. Angleži pa so zamudili na vzhodu najlepšo svojo priliko, ker so bili pretrudni za korakanje in udar. „V zimi smo vojaško vežbo izpopolnili in moštvo popolno opremili, zakar smemo biti angleškim generalom hvaležni. Ves narod z vojsko vred stoji za ženialnim vodjem, ki zna mojstersko izkoristiti pravi trenutek“.

Nemci v Slovaški hočejo popolno šolsko avtonomijo. — Minulo soboto so zborovali slovaški Nemci v Bratislavi. Njihovo glasilo je povodom zbo-

rovanja počrtalo, da zamorejo biti nemške šole v Slovaški samo narodno-socialistične in sicer po učnem redu kakor tudi po učiteljih. „Šolstvo mora biti središče narodno-socialistične mladinske vzgoje“.

Teden v besedi.

Egiptovska nacionalna stranka terja svobodo Egipta. Nedavno so nacionalisti v Egiptu predali angleškemu poslaniku spomenico, v kateri pravijo: Po končani vojni mora Anglija odpoklicati z egiptovskega ozemlja vse svoje čete, mirovnih pogagajanj se hoče udeleževati tudi Egipt in zavarovati svoje pravice v Sudanu. Končno terja spomenica, naj se odpravijo izvozna carina na bombaž, omejitev izvoza po kontingentih in vse ostale odredbe, ki izožujejo gospodarstvo Egipta.

Rumunski zunanji minister Gafencu se je mudil v Rimu. V Milanu pa je bival rumunski propagandni minister Giurgescu.

Mohamedanska liga je sporočila v London, da s skrbjo opaža, kako se pogajanja s palestinskimi Arabci zavlačujejo.

V Bukarešti so otvorili nemški znanstveni zavod, ki ga bo vodil berlinski profesor Gamillscheg. Otvoritvi je prisostoval nemški poslanik Fabricius.

V Parizu je umrl znani kardinal Verdier. Priredili so mu veličasten pogreb.

Amerikanci so izdelali bombnik, katerega vodijo potom električnih žarkov z zemlje.

Rusija in Finska sta obnovili diplomatske stike. Za poslanika v Moskvi je imenovan minister Paasikivi, Rusijo bo v Helsinkih zastopal Ivan Sotow.

Beograjska „Politika“ poroča o težkem položaju tekstilnih tovarn v Sloveniji. Primanjkuje namreč bombaža.

Iz Donave pri Bratislavi hočejo dvigniti več ogrskih ladij, ki so se potopile po bitki pri Mohaču leta 1526. Na krovu je baje mnogo zlata.

Nad 1.4 milijona mark je bilo v naši državi do konca 1939 dovoljenih posojil za novoporočence.

V danski Kodanj prispe nemška trgovinska delegacija, ki bo z danskimi pristojnimi krogi izdelala pogodbo o izmenjavi pridelkov in izdelkov obeh držav.

Lodz, mesto v bivši Poljski, je bilo prekrščeno na Litzmannstadt, po generalu Litzmannu, vojskovodji iz svetovne vojne in narodnosocialističnem borcu.

Po švedskem radiu je nameraval govoriti predsednik norveškega parlamenta Hambron, a njegov govor je na predlog švedske vlade izostal.

V Madžarski je v zimi zmrznilo nad dva milijona divjačine in bo vlada letošnji lov prepovedala.

Ameriška vlada je zaprla vse danske in norveške bančne račune oz. investicije.

V Berlinu je umrl artiljerijski general dr. Becker, dekan tehnične visoke šole. Führer je zanj odredil državni pogreb.

V Jugoslaviji se širijo vesti, da bosta Jugoslavija in Italija zaprli Jadransko morje za tujo plovbo.

Rumunska vlada namerava omiliti odredbo o časopisni cenzuri.

Jugoslovanska vlada je v pomoč poplavljenim krajem dovolila 4 in pol milijona dinarjev v gotovini in brezplačno oddajo koruze v vrednosti 2 in pol milj.

70 milj. turških funtov je dovolil turški parlament za obrambo države. To je doslej najvišja tozadevna svota v turškem proračunu.

V Beogradu je bil otvorjen vigredni velesejem ob navzočnosti trgovinskega ministra Andresa. Nemčija je na sejmu zelo dobro zastopana.

Ogrska vlada je uvedla nakaznice za sladkor in mast.

Iz naše države

Namestniki vodje (Reichsstatthalter) v Vzhodni marki.

S 1. aprilom 1940 je stopil zakon o Vzhodni marki popolnoma v veljavo. Kancler je imenoval dosedanje vodje stranke v 6 pokrajinah Vzhodne marke za svoje namestnike in s tem za vodje državnega in pokrajinskega upravnega aparata. Za poznejši čas si je pridržal imenovanje svojega namestnika za Koroško. Dotlej upravlja deželo kot njen vrhovni šef vladni prezident. Dosedanja koroška deželna vlada preneha biti, deželni svetniki so odpravljeni, vrhovna upravna oblast v deželi je odslej nazvana: „Der Reichsstatthalter in Kärnten“ (namestnik vodje za Koroško), v zadevah pokrajinske samouprave se še dostavlja označka „Gauselbstverwaltung“.

Cerkveni davek 1940.

Minister za verstvo je izdal smernice za cerkveni davek 1940, kjer svetuje, naj tudi cerkev času primerno poenostavi svojo upravo. Nadalje pravi, da mora tudi cerkev štediti, kolikor je le mogoče. V smislu novih predpisov enostavnejšega upravnega poslovanja je dal v naprej potrebno državno privoljenje za vse cerkvene davčne predpise, ki so ostali v isti višini kot lansko leto. Isto velja tudi za trošarino nadrejenih cerkvenih uprav. Istočasno naglaša minister, da nalaga močna decentralizacija v cerkveni davčni upravi cerkvenim predstojnikom posebno odgovornost in da si pridrža pravico, da se prepriča o pravilnem poslovanju cerkvenih uradov.

Prometni davek za male kmetovalce.

Z novim letom stari avstrijski zakon ne velja več in veljajo tudi za male kmetovalce novi predpisi. Ti predvidevajo določeno svoto za normalne, stalne dohodke, medtem ko je treba pristranski zaslužek, kakor prodajo lesa, sadja ali zelenjadi in zaslužek pri vožnji ali iz kake obrti vsako četrtletje nanovo prijaviti in veljajo za te dohodke splošni prometno-davčni predpisi. Za male kmetovalce pa so še posebne olajšave; tako je poraba za lastne potrebe davka prosta, če letni promet ne prekaša 10.000 RM. Ta olajšava se nanaša na lastne potrebe kmetovalca, njegovih družinskih članov in poslov. Svota te letne potrebe je določena za vsakega povprečno na 260 RM. Nadalje obstojajo za male kmetovalce olajšave tudi v tem smislu, da jim ni treba voditi knjigovodstva, ne v naprej prijaviti prometnega davka in končno niso obvezani podati letnih prometno-davčnih izjav. Prometni davek se plačuje vsako četrtletje in sicer 10. aprila, 10. julija, 10. oktobra in 10. januarja.

Državna doklada za popravila v obmejnih krajih.

Državni delovni minister je določil svoto 9 milijonov mark, ki naj omogoči popravitvena dela na stanovanjskih hišah in stanovanjih. Iz te svote se podeljuje državna doklada za ta dela predvsem v obmejnih krajih. Doklada znaša 20 do 50 odstotkov in se podeljuje na podlagi prošnje, ki jo je treba vložiti pred začetkom dela pri deželni vladi. Popravitvena dela morajo biti dovršena do 31. decembra 1940.

Ostale nove odredbe.

Od 30. marca t. l. velja tudi v Vzhodni marki „zakon o ureditvi narodnega dela v javnih upravah in podjetjih“. Ta zakon obsega torej vse državne, deželne in občinske uprave, nadalje pa tudi vse javno-pravne ustanove kakor državne železnice in državno banko. Novi zakon je sličen pri nas 10. julija 1938 uvedenemu „zakonu o ureditvi narodnega dela“, ki pa velja le za privatna podjetja. V obeh pride na poseben način do izraza voditeljski princip. — V letu 1941 se bo pobiral zemljiški davek po novem zakonu. Predpisi se bodo vršili na podlagi stanja, kakor je bilo cenjeno 1. januarja 1940. — V zadnjem času je bilo izvedeno tudi izenačenje organizacije malega trgovstva z ono v starem rajhu. Malo trgovstvo je organizirano po večjih okrožjih. Na čelu je gospodarska zbornica, kateri pripada 12 podrejenih udruženj trgovcev s sorodnim blagovnim prometom. Ta udruženja imajo spet svoje pododdelke, tako da so zajeti vsi trgovci in se jim lahko dostavijo v najkrajšem času različne potrebne nove uredbe in smernice. — Nov odlok predpisuje oddajo vsega odvišnega čebelnega voska. Voska, ki je potreben za vzdrževanje čebelarstva, ni treba oddati. — Za 6 mm flobertovke je odslej predviden orožni list.

Vesti iz Jugoslavije

Trgovina med Jugoslavijo in Madžarsko bo povečana.

Te dni so bila uspešno zaključena jugoslovansko - madžarska trgovinska pogajanja. V bodoče bo zlasti povečan jugoslovanski izvoz lesa in rud na Madžarsko. Enako bodo povišani tudi madžarski izvozni kontingenti v Jugoslavijo. V Belgradu pa so z madžarskim kapitalom ustanovili akcijsko družbo, ki bo delala predvsem za utrditev in poglobitev madžarsko - jugoslovanskih trgovinskih vezi.

Vladni predsednik v poplavljenih krajih.

Po Donavi, Savi, Tisi, Tamišu in Begeju se še vedno valijo ogromne množine vode, kakršnih ne pomnijo najstarejši ljudje. Sava je dosegla pri Belgradu že 714 cm nad normalo, pri Zemunu pa so zabeležili stanje Donave s 756 cm nad normalo. To sta številki, ki nista bili še nikoli doseženi, vsaj, kolikor časa se že beleži stanje voda v teh krajih, to je kakih sto let nazaj. Voda je poplavila okoli 4000 juter plodne banatske zemlje, porušila nad 1000 hiš in spravila okoli 20.000 ljudi ob streho. Predsednik vlade Cvetkovič je obiskal poplavljene kraje, jim takoj odposlal na pomoč 35.000 mož in dal ponesrečencem večjo svoto kot prvo pomoč. Trajalo bo še nekaj tednov, preden bodo vse te ogromne vode odtekle.

Obisk slovenskih pisateljev v Zagrebu.

Nedavno so čitali v Ljubljani svoja dela hrvatski pisatelji 12. t. m. pa so jim slovenski pisatelji vrnili obiski in nastopili v podobni prireditvi v Malem gledališču v Zagrebu. Svoja dela

Podlistek

Ferdinand Goetel:

Sredi stepe.

(14. nadaljevanje.)

Shujšal je in osivel. Ljudje so dejali, da je to od bolezni. Morali so se motiti, kajti imel je vsega v izobilju in mučiti se ni imel za kaj. Pa če bi tudi bilo tako? Saj je pravil, da je v slehernem sivem lasu huda misel, katere se je ubranil.

V dolgih trenutkih samote, ko so bili tovariši na delu, je na stežaj odprl vrata koče in pogumno gledal v stepo, ki se je v jesenskem deževju pomračila. In je mislil, da ta kraj vendarle ni tako pust, kakor so govorili v taboru. Doma je bilo jeseni zunaj često še žalostneje.

Vsak dan ga je obiskal Schmerzenreich. Ko se je prvič nepričakovano prikazal med vrati in nepremično gledal v notranjščino koče, se je Niklas zdrznil, kakor bi se bil ustrašil. A ko se mu je pes približal in mirno legel kraj postelje, je minilo. Pozneje se je celó privadil tega edinega gosta, ki ni nič spraševal, ni prišel z nobeno prošnjo, ni želel sveta niti ni skušal tolažiti. S slabotno roko je božal glavo, naslonjeno na rob pograda. Če je odkrival na njej krvave in globoke brazgotine, mu je bil molčeči gost tem bližji.

Zatorej ga je tudi branil s svojo tehtno besedo, kadarkoli so se ujetniki zvečer zbrali ob njegovi postelji, da bi se pogovorili o težavah taborskega življenja. A zadnje čase so zmerom več govorili o Schmerzenreichu. Kajti zaradi psa so se nad taborom že zbirali preteči in težki oblaki. Na cesti pes ni prizanesel nobenemu mimoidočemu več, odkar je organiziral podložno mu pesjad v poslušno in prevejano napadalno tolpo. Ponoči se je sam vlačil po vaseh in stepah. Kaj je počel tam, niso vedeli, a nekajkrat so zapazili, da so ga z bati oboroženi kmetje zasledovali na polju.

Pred nedavnim je napadel goste, ki so prišli h gospodu inženirju na lov. Napili so se in se zvečer pojoč vlačili po taborišču. In Schmerzenreich predvsem ni trpel hrušča.

Inženir, ki so ga že tako dalje časa zasipali s pritožbami, se je razjezil in ujetnikom na zboru izjavil, da bo dal on psa usmrtiti, če ga ne odstranijo sami. Na srečo je kmalu potem odpotoval v mesto in se, kakor se je to večkrat dogajalo, dalj časa ni prikazal. Vendar pa je pred odhodom podaljšal delovni čas za celo uro.

Huje je bilo z gospodom praporščakom, ki je bil poslan iz mesta na inspekcijo vojnih taborišč. Schmerzenreich ga je napadel že na cesti in moral je poklicati vse paznike, da se je rešil iz zadrege. Pregled, ki ga je imel naslednjega dne, se je usodno končal. Ugotovil je popolno razrahljanost discipline, nered in samovoljnost, ilovnate koče je imenoval palače in odbil je vse prošnje za nove čevlje, perilo ali obleko.

Višjega paznika pa je vtaknil za dva dni v ječo in mu zagrozil, da ga bo poslal na fronto.

Medtem ko je ta sedel pod ključem, je pil in klel tako strahotno, da so se ga v taboru že res začeli bati. Ko so ga izpustili, se je lotil čiščenja zarjavele karabinke, jo nabil, okrasil z bajonetom in ves dan lazil po zbirališču, budeč strah s svojo mračno podobo. Morda bi se bila kmalu prelivala tudi kri, da ga ni Sabo zvabil v kuhinjo, od koder sta jo skupaj mahnila na polje. Tam sta preizkušala orožje in pri tem — ustrelila vaškega kozla.

Ko je Sabo o tem pripovedoval pri Niklasu, se je na vse grlo smejal višjemu pazniku, toda drugim ni bilo nič kaj veselo pri duši. Posebno mračen je bil oče Sebastijan, saj je že dve leti živel od praznega upanja, da dobi nove čevlje.

„Prav za prav,“ je dokazoval, „nima nikakega smisla, da bi ves tabor trpel zaradi psa. Ljudje hodijo brez čevljev.“

„Mar hočeš, da bi ti Schmerzenreich naredil čevlje?“

„Neumne šale, dragi Sabo! Če mi bo treba čevljev, si jih bom kupil. Kaj je to meni! Ne mislim pa še nadalje prenašati komedije, ki jih počenja z nami ta prostaški pes.“

Niklas je dvignil razbolelo glavo.

„Pa kaj ti je takega napravil, Sebastijan?“ je mirno vprašal.

„Meni? . . . Nič! Že zdavnaj sem se nehal ukvarjati z njim . . . Ampak ti, se mi zdi, si nekoč že sedel zaradi njega!“

„Možak je znorel!“ ni mogel več vzdržati Sabo. „Popolnoma je znorel! Kakor da je naju dva, korenjaka, spravilo v ječo takole ubogo, majhno, na pol živo bitje! Morda boš še rekel, da je tudi vam vsem ukazal tistikrat sedeti do polnoči?“

„Miruj, Sabo!“ ga je prekinil Niklas. „Vse se ne dá pojasniti tako preprosto, kakor bi hotel ti, Sebastijan. Povej mi vendar, oče Sebastijan, kako misliš odpomoči vsemu temu?“

„Nu . . . kaj? Odstranimo psa pa konec!“

„A potem?“

„Potem . . . potem bomo živeli kakor prej.“

„In ti misliš, da se nam to posreči?“

Oče Sebastijan je vstal in segel po čepici.

„Posreči ali ne posreči, psa se znebe brez nas, ako tega ne storimo sami. Res škoda, Niklas, da se več ne razumemo. Prosim le, da me ne mešate v nič, če bi se tu v taboru kaj zgodilo.“

(Dalje sledi.)

so brali med drugim Oton Župančič, Franc Finžgar, Anton Vodnik in Gruden. Slovenski pisatelji so bili v Zagrebu prisrčno sprejeti.

Razstava nemške knjige v Zagrebu. Te dni je bila v Zagrebu svečano odprta razstava nemške knjige. Razstavljenih je 3500 knjig in originalnih dokumentov. Tej slovesnosti so prisostvovali zastopniki vsega hrvatskega javnega in kulturnega življenja z banom dr. Šubašičem na čelu. Ob tej priliki je imel profesor Schradek iz Heidelberga predavanje o nemški umetnosti.

To in ono. — Sarajevo dobi velik nebotičnik na mestu, kjer stoji danes džamija Havadje Kemaludžina. — V Ljubljani so se te dni mudili zastopniki vodilnih madžarskih turističnih institucij. — 9. aprila so v Ljubljani slovesno odprli „Zavod za italijansko kulturo". Pri tej priliki je imel italijanski senator Balbino Giuliano predavanje o „prerezu italijanske kulture v 20. stoletju".

Širom naše zemlje

V nogometni tekmi Jugoslavija-Nemčija, ki se je vršila v nedeljo na Dunaju, so zmagali Jugoslovani z 2 : 1. Tekmi je prisostvovalo 40.000 ljudi, navzoča sta bila tudi drž. športni vodja v. Tschammer und Osten in vodjin namestnik Bürckel.

Ne ognja v gozdovih! — Opozarjamo na odredbo, ki prepoveduje vsakršno uporabljanje ognja v gozdovih ali njihovi neposredni bližini, tako predvsem zažiganje grmad, kajenje in slično. Kazni za prestopke so zelo ostre.

Dobro spričevalo. — Neka globaška družina nam je vposlala pismo nemške družine iz zapadne Nemčije, kjer je bil njen sin-vojak na „kvartirju". V pismu beremo med drugim krasno pohvalo slovenskega vojaka: „Čudili se boste vrsticam, ki prihajajo od družine, v katere krogu je stanoval Vaš dobri in pridni sin Blaž. Vzljubili smo Vašega korenjaka in preživeli z njim mnogo lepih uric. Tako je bil povezan z nami in mi z njim, da so ob slovesu tekle bridke solze. Rad nam je pripovedoval o svojih stariših, h katerim mu je misel venomer uhajala. Tudi mi imamo edinega sina pri vojakih in sta doma le še dve hčerki. Prilagamo Vam fotografijo naše družine, da nas vsaj nekoliko spoznate. Ostanite zdravi in naj Vam ne bo težko za sinom! Zaupajte v Boga, da Vam bo sina vrnil po prestani vojni zdravega! Vedro hočemo zreti v bodočnost. Iskrene pozdrave od Vam nepoznane družine Flöck".

Kos domačega življenja in dela. — Sliko domače preje nam je vposlal naš sotrudnik in prijatelj iz spodnjega Roža, ki je, kakor razvidite, tudi vešč fotograf. Dodal je še, da nekoč povsod čislana obrt domače preje in tkanja v

Pri domači preji!
Fot. Korenjak.

spodnjem Rožu nikakor ni izumrla in da še hranijo domala v vsaki večji hiši svoje kolovrate pripravljene za dolge zimske večere. Vesela pesem in živahen razgovor prepleta nikakor težko in danes tudi ne več dolgočasno delo. In najbrže bi marsikatera meščanka zavidala dekletom njihovo čedno in trpežno balo.

Pismo z fronte. — Dragi „Koroški Slovenec"! Naj se ti za tvoj redni obisk oddolžim s par vrsticami, katerim naj pridružim še srčne pozdrave svojcem in vsem rojakom v domovini. Sem tukaj sam Slovenec med nemškimi tovariši. Pa so z menoj zelo prijazni. Nimam tovarišev, s katerimi bi skupno zapel našo najlepšo o materi in jezeru, tako si jo zapojem sam in z njo še mnogo drugih, kar jih znam. Naša vojna vrsta stoji strnjeno in dobro čuva domovino. Naj bi še naše slovenske vrste v domovini stale enako disciplinirane in naj bi zvesto čuvale vse, kar nam je vsem ljubo in drago! To želi in pozdravlja Zdravko Wolte, doma izpod Obirja.

Pulpitsch—Pulpače. — Smo obdravska vasica šentiljske fare. Na svoj način se modernizira njeno lice. Nenadno je 5. t. m. rano zjutraj pričelo goreti gospodarsko poslopje posestnika Kobinčiča Pavla pd. Lebna. Streha je bila krita s slamo in v trenutku je bilo vse poslopje v ognju. Gasit so prišle brizgalne iz Rožeka, Vrbe in Št. Ilja. — Zadnji večji požar smo imeli na vasi lani na Veliko Gospojnico, ko je gorelo pri pd. Žofranu. Pred 4 leti pa smo imeli na vasi prvi večji požar.

Izpred Golice (St. Jakob — Št. Jakob v Rožu). — Dne 8. t. m. smo spremljali na zadnji poti Lebnovega očeta Franca Izopa iz Gorinčič. Dosegli so visoko starost 81 let. Sv. mašo in pogrebne obrede za rajnim so opravili preč. g. dekan in se v imenu družine zahvalili številnim gospodarjem za častno spremstvo. Rajni Lebnov oče so bili vzoren kmet, ki je v svoj grunt ukoreninjen z vsemi koreninicami svojega bitja, iskreno so ljubili slovensko besedo in se s ponosom nazivali Slovenca ter bili veren s srcem in dejanjem. Sosedje so vedrega, dovtipnega in ustrežljivega moža radi imeli. Dobro tradicijo Lebnovega doma nadaljuje njihov vnuk France, dva druga vnuka, Nandej in Tonej, pa se nahajata na zapadni fronti. Rajnemu Lebnovemu očetu želimo večni pokoj, zaostalim izrekamo naše globoko sožalje! — V Svatnah se je v soboto poročil Egartner Jože, pd. Prikajžev, z Nankijo Amruševo. Svatovali so na ženinovem domu. Želimo obilo sreče!

Mökriach—Mokrije. — V nedeljo 7. t. m. smo na božji njivi sv. Danijela ob ogromni udeležbi gospodarjev in žena pokopavali 70 letnega Radarjevega očeta Prunča Petra. Rajni je bil stric župnika in bivšega poslanca preč. g. Ivana Starca. Bil je zaveden narodnjak in zelo razgibanega duha. Mnogo je čital in tudi mnogo vedel. Njegova posebnost je bil slovenski nagelj, katerega je redno vsako nedeljo nosil na suknjiču in bil nanj prav ponosen. Še na mrtvaški oder so mu domači položili šopek rdečih nageljev. Pogrebne obrede sta opravila mil. prošt Truppe in šentvidski župnik č. g. Zulechner. Na domu ga nasleduje sin Jože. Vsej Radarjevi družini velja naše toplo sočutje, rajnemu očetu pa želimo večni mir!

Radsberg—Radiše. — Na veliki četrtek smo spremljali k zadnjemu počitku ob izredni udeležbi mož 53 letnega Ivana Grdena, posestnika male kmetije v Lipici. Pred kakimi 30 leti je prišel kot mlad fant iz Hrvaške in si našel dela v Knochovi tovarni. S svojo pridnostjo in varčnostjo si je prihranil toliko, da je kupil malo posestvo in si ustanovil lastno družinsko ognjišče. Lani ga je zadela kap in sta mu umrtveli roka in noga, letos ga je smrt rešila trpljenja. Živel je med nami mirno tiho, kot bi ga ne bilo. Bil je zvest Bogu in narodu, poštenjak od nog do glave. G. župnik so ga, sinu hrvatske zemlje, stavili Radišanom za vzgled. Naj rajni Ivan mirno počiva v slovenski zemljici, njegovim izrekamo iskreno sožalje!

Gorentschach—Gorenče. — Sonce je sijalo, ptičke so pele, Jožefo Kogelnik pa so polagali v grob. Pevci so ji peli „Pomlad že prišla bo, ko tebe več na svet ne bo" in še ono „Vigred se povrne — ali prijateljce nazaj nikdar več ne bo". Vsa narava se vzbuja v novo življenje, Zefino izmučeno telo pa so položili v grob. Hvala vam, pevci, tudi rajna Zefa je v mlajših letih tako rada pela. Bila je tudi cerkvena pevka. Umrla je na zadnji dan v marcu, ki je mesec sv. Jožefa, njenega krstnega patrona. V tem mesecu je bila rojena, v tem mesecu je umrla. Dopolnila je ravno 85 let. Z 20 leti je prišla za kuharico in gospodinjo k svojemu bratrancu, vzornemu duhovniku župniku Valentinu Šumahu. Z njim se je selila v Šteben, na Jezersko, v Šmihel nad Pliberkom, na Reberco. V Šmihelu je rajni Šumah ostal 12 let. In kakor se še danes starejši rod v Šmihelu spominja g. Šumaha, tako se spominja tudi njegove nadvse skrbne kuharice in gospodinje. Mnogim dekletom je bila tuka za botro pri sv. birmi. 13. majnika 1904 pa je g. komendator Šumah na Reberci umrl. Zopet se je morala Zefa seliti. Prišla je k blagemu gospodu Antonu Teulu, ki je deset let župnikoval v Bilčovsu. Rajna mu je bila pri novi maši za duhovno mater. L. 1918 je tudi g. Teul umrl, star komaj 40 let. Zefa je ostala še par let v Bilčovsu, nato pa se je preselila v Gorenče, kjer je zdaj našla svoj zadnji dom. Trije duhovniki in mnogo ljudstva jo je spremljalo h grobu. Tu počiva poleg rajnih gg. Oswalda in Lenca. Globoko verna je res živela iz vere, sv. Evharistija je bila njena vsakodnevna tolažba in moč. Bila je vneta bralka nabožnih listov, s posebnim veseljem pa je prebirala „Kor.-Slovenca" in željno pričakovala vsako številko. Zadnje polletje so ji opešale oči. Često je še vzela list v roke, pa ga žalostna spet odložila: „Ne vidim!". Naj ti Bog povrne vsa tvoja dobra dela, blaga žena!"

Koroški drobiž. — Izbranih pet koroških „Pimpfe" (članov Hitlerjeve mladine) je odšlo v Adolf-Hitlerjevo šolo v Sonthofen, kjer se bodo v večletnem šolanju izvežbali v nar. soc. vodje. — Koroški Heimatbund bo predvajal letos po deželi prizore iz Goethejevega „Fausta". — Dež. glavar je odredil, da morajo vsi nad 15 let stari nemški državljani stalno nositi pri sebi uradno osebno izkaznico. — V vigrednih mesecih se vrši v nekaterih koroških okrajih licencovanje bikov. — Celovški „Grenzruf" je predlagal, naj bi se bronasti spomeniki Franca Jožefa, Bernharda Šponheimca in artiljerijskega polka oddali za kovinsko zbirko. — Anodne 90-V-baterije se spet lahko kupujejo za prehodno dobo in sicer brez nakaznice. — Nemška koroška pevska zveza šteje 147 pevskih društev, od katerih jih deluje okroglo 100. — Kdor kupuje cevke za svoj radioaparat, naj pri nakupu oddaja svoje stare neuporabne.

Naša prosveta

Zeleni Jurij.

Le temno še vemo za jurjevanje na Jurjevo 24. aprila. Z nekim spoštovanjem se ga še spominjajo Ziljani, ponajveč pa so ostale le več ali manj prazne ali vsaj skrajno zbledele pastirske igre in popevčice po vzorcu one „Sveti Šent-Juri potrka na duri, ima eno hlačo zeleno, eno rumeno . . ." Vendar je Zeleni Jurij bil najlepši narodni praznik, ki ga je pred sto in več leti obhajal ves narod v pristnem veselju na posebno svečan način.

Jurjevanje je starodaven slovanski verski obred. Še danes postavljajo Nemci svoja majska drevesa (Maibaum), ki so daven spomin na dobo, ko so stari Nemci slavili drevesna božanstva. Med Rusi in Slovenci se je ohranila breza kot obredno drevo in belokranjski Zeleni Jurij je še danes okrašen z brezovim zelenjem. Starorusi poznajo „Jegorija Hrabrega", ki na Jurjevo jaše belega konja po gozdovih in ukazuje volkovom. Bil jim je zaščitnik rasti in rodovitnosti. Enako je bil ostalim Slovanom Zeleni Jurij poosebljena zmaga vigredne narave. Krščanska Cerkev je poganskim obredom jurjevanja vlila nove vsebine. Razširila se je legenda o krščanskem vitezu sv. Juriju, ki je pokončal strahovitega večglavega zmaja in rešil kraljično Majo. Krščanski svetnik je nadomestil pogansko božanstvo, stari obredi, vraže in čari pa so se ohranili v svojih zadnjih ostankih do današnjega dneva.

Oglejmo si na kratko nekdanje slovanske običaje in obrede. Ruski kmetje so se na dan sv. Jurija kopali v rosi, da bi ostali močni in zdravi, drugi dan so začeli sejati jaro žito. Malorusi so polivali z vodo pastirje, da bi bile krave obilo molzne. Srbska dekleta so se umivala z roso pred Jurjevim sončnim vzhodom, srbski seljak pa se je veselil vedrega praznika. Češki in slovaški kmetje so skrivnostno verovali, da je do Jurjevega vsa voda strupena, od Jurija do Lovrencija (10. avgusta) pa zdrava. Slovenski in hrvaški pastirji so na Jurjevo obešali na plotove in duri trnjeve vence in križe, gospodinje so jih kropile s trikraljevsko vodo. Na Jurjevo pred sončnim vzhodom so zbirali zdravilne trave in lečne zeli, pred soncem zajeta studenčnica je bila bajna voda. Srbi in Bolgari zakoljejo še danes na ta dan daritveno jagnje. Na rogove prikapajo svečice, po blagoslavljanju svečice prižgo in pravoslavni duhovnik jih blagoslovi. Podobna navada je udomačena v Hercegovini in Črni gori, Hrvati se je le še spominjajo.

Posebno svečano so do srede minulega stoletja jurjevali Belokranjci. V Griblju naprimer so se zbrali vsi pastirji in šli Jurja vodit. Enega pastirja so vsega ovili s zelenim brezovim kitjem, ga vodili od hiše do hiše in popevali: Prošel je, prošel, pisani vuzem, došel je, došel zeleni Juraj . . .". Gospodarji so svoje pastirje obdarovali z jajci in mastjo. Sprevodu so se ponekod pridružili ostali fantje in dekleta z okrašenim majskim drevesom in vriskajoča mladina se je s svečanim korakom pomikala proti trgu, kjer je Zelenega Jurija radostno pričakovalo ostalo ljudstvo.

Tudi pri nas se stari ljudje spominjajo nekdanjega jurjevanja, ki je bil pravcati vigredni mladinski praznik. Z vdorom civilizacije na deželo pa so se starodavne narodne in mladinske igre umaknile; običaji, rečenice in čari so se pozabili — z lepim kosom narodnega veselja pa je izginilo mnogo nekdanje prisrčnosti in domačnosti. Ostajajo le še spomini.

Dekleta, na Jurjevo, dne 24. aprila se vrši v Celovcu v prostorih Prosvetne zveze dekliški tečaj. V govorih, pesmih in prizorih hoče prosvetna centrala oživiti in usmeriti važen kos dekliške prosvete. Za vabljene je udeležba obvezna, ostale so iskreno dobrodošle. Pričetek ob 9. uri dop., zaključek ob 17. uri pop.

Kaj je diplomacija? — Črnogorski knez Nikola vpraša Črnogorca: „Ali veš, kaj je diplomacija?" — Črnogorec se odreže: „Če se jaz zlažem, sem lažnjivec. Če se pa ti, prejasni gospodar, ti rečejo diplomat".

Ubožec. — Jožnjak: „Kam naj se siromak obrnem, ko pa sem izgubil vse sorodnike?" — Groga: „Kaj, ti je cela žlahta pomrla?" — Jožnjak: „Ne, pri dobrem kruhu je . . ."

Še ena iz šole. — Veroučitelj razlaga učencem boj med Davidom in Goljatom. Nato vpraša raztresenega Makseja: „Maksej, kdo je vrgel kamen v Golijata?" — Makseju gre kar na jok: „Jaz že ne, gospod kaplan. Vidite, v žepu nimam nobenega kamna. Jaz kamenja sploh ne mečem".

Versuch' es doch einmal!
Es schmeckt wirklich ausgezeichnet und ist besonders bekömmlich und leicht verdaulich. „Gustin" bekommt man auf die mit x bezeichneten Abschnitte der Reichsbrotkarte für Kleinkinder.

Dr.Oetker's „Gustin"

Naše gospodarstvo

Priprava za pašo.

F. W.

Mlado živino je treba temeljito pripraviti za življenje, posebno za planinsko pašo. Neuspehi z živino na paši in v planinah imajo največ svoj vzrok v nenaravni reji mlade živine.

Že od prve mladosti utrjujejo izkušeni živinorejci teleta na vremenske neprilike. Švicarski strokovnjak Schuppli je mnenja, naj so teleta od 8. dneva po otelitvi vsak dan redno po dve uri na prostem v tekališču. Tako ostanejo teleta zdrava in krepka. Tudi v hlevu naj telet ne privezujemo, marveč jih puščamo prosta v posebej ograjenem koču. Izredno važna je za razvoj živine sončna svetloba. Danski kmetje imajo za živinske hleve velika okna iz posebnega stekla, ki propušča zdravilne ultravioletne žarke. Ti žarki blagodejno vplivajo na živalsko kožo.

Silno važen je za živinski razvoj svež zrak. Živina, zlasti teleta, se mora veliko telesno gibati, da se pospeši obtok krvi in da želodec dobro funkcionira in torej krmo dobro izkorišča. Zdravo in molzno živino bomo imeli, če bodo naši hlevi sončni in zračni in če bomo vso živino spuščali vse leto dnevno na prosto, da se navžije sonca in svežega zraka. Taka živina bo tudi na paši in v planinah dobro uspevala.

Kako pripravljamo živino na pašo? Utrjevati jo je treba postopoma in po načrtu. Nekaj tednov pred odhodom na pašo navadimo živino na menjavanje zraka in toplote in na hojo. Zato najprej odpiramo hlevska okna, nato spuščamo živino na prosto in sicer sprva samo podnevi in pozneje tudi ponoči. Po nekajtedenskem privajanju mlade živine je treba čestokrat parklje pravilno prirezati, da je živina sposobna za daljšo hojo. Ob dnevni zimski hoji telet v tekališču pa ostanejo parklji tako krepi, da prirezovanje lahko popolnoma odpade.

Uspeh pri reji bo imel le oni živinorejec, ki bo svojo živino primerno negoval in utrjeval. Prav posebno velja to za onega, ki jo pošilja na planinsko pašo. Le, če je bila bila živina že v dolini primerno utrjena in pripravljena, pričakujemo lahko dobrih uspehov, lepega razvoja in prirastka.

Več olja!

Povečanje lastne preskrbe z mastjo je ena najvažnejših nalog kmetijske proizvodnje. Zato naglašajo vedno zopet v prvi vrsti saditev oljnatih rastlin. Že lani so določile oblasti za oljnate pridelke ogrščice (Raps) in repice (ričeka, totra-Rübsen) visoko ceno 40 RM za 100 kg. Za novo delovno leto 1940/1941 pa so določene še posebne nagrade. Tako se zviša cena za 100 kg na 44 RM; nadalje imajo lastniki pridelka predpravico pri kupovanju tropin (potice) do 50 odstotkov. Te tropine so namreč izredno dobra krma in za mlečne krave skoro neobhodno potrebne, če naj ostane proizvodnja mleka na isti višini. Posebna nagrada, določena za vse, ki prodajo vsaj 100 kg oljnatih pridelkov, je dodelitev olja, ki znaša pri oddaji 100 kg oljnatega semena 1 kg olja in v najboljšem slučaju, pri oddaji 365 stotov 50 kg. Sodelujmo tudi mi na tem področju: v aprilu in začetkom maja je čas za setev vigredne ogrščice in repice, zimsko pa sejemo od srede julija do konca avgusta.

Vsebolj domače pa so pri nas druge oljnate rastline kot lan, mak, buče in sončnice. Posebno buče so hvaležne, ker rastejo vsepovsod in donašajo izdatne količine olja. Mogoče smo se prej bali prevelike proizvodnje buč, ker kaj kmalu začnejo gniti. Novi poizkusi so pokazali, da dajo izpraznjene buče, zrezane s koruzovimi stebli (sirkljo), izvrstno silo-krmo. Kdor ima torej silo-napravo, se lahko bavi tudi z večjo saditvijo buč, da se torej sam oskrbi s potrebnim oljem. Družina z 8 do 10 člani se lahko sama oskrbuje z oljem, če nasadi okroglo 10 arjev z bučami. Visoke cene in nagrade pa bodo marsikaterega mikale tudi k večji proizvodnji. Enako so pri nas udomačene tudi sončnice. Sejemo jih že v aprilu, ker jim slana nikakor ne škoduje. Čim so zrastle, da jih lahko razločimo v vrstah, jih opletemo, še višje zredčimo in jim damo potrebne zemlje. Najlepa zrna napravijo v razdalji 60 do 70 cm. V času cveta odstranimo pločje do srede stebla in ga porabimo za krmo svinjam ali živini. Koncem septembra odrežemo sončnico od stebla, izločimo zrna in jih tanko razsuta posušimo na soncu. Kakovost olja odvisi v prvi vrsti od sušenja semena oziroma zrnov. Že 4 do 5 kg zrnov dajo 1 liter okusnega sončnega olja.

Tuje nam je še eno olje in vendar je najbolj naše. Po naših vaseh stojijo krasne **lipe,** ob naših domovih nas učijo spoznavati smeh in bol minulih pokolenj, njihovih šeg in zborovanj pod njeno krošnjo, z vonljivimi cvetovi in ličjem pa so prijateljice našega življenja in zdravja. Lipov čaj je vsakovrstno zdravilo zoper prehlad, kašelj in podobno. V lipovih semenih pa tiči še drugo veliko bogastvo. To je olje, ki lahko tekmuje celo z olivnim oljem. Naše lipe cveto vsako leto zelo bogato in imajo vedno silno mnogo semen. Ta lipova semena vsebujejo veliko množino olja (do 58%) ter prekašajo v množini olja v semenih celo oreh, sončno rožo in olivno palmo. Lipovo olje je po kakovosti mnogo boljše od olivnega ter od laškega, ima svetlo čisto barvo, fin okus, brez kake vonjave in grenke primesi, ne postane nikoli žaltavo, dasi ga lahko pustimo poljubno dolgo časa v odprtih posodah na zraku. Nikdar ne spremeni svojega okusa in svoje sestave na zraku, ker spada med ona olja, ki nimajo s kisikom nobene sorodnosti. Pozimi v najhujšem mrazu ne zmrzne. Tudi zato naj bi po naših logih, soseskah, poljskih potih, po vaseh, ob hišah in v vrtovih zopet dehtele naše lipe, ki bodo razpenjale svoje veje kakor preproge vonljivih cvetov nad našimi glavami!

Posebna karta za lahke poletne čevlje. Za lahke poletne čevlje se izdaja posebna nabavalna karta in sicer pod olajšanimi pogoji. Listina je rumena in daje pravico za nakup usnjenih cestnih čevelj, sandal, sandalet in hišnih ter telovadnih čevelj, če ne stanejo več kot 3 RM za moške, 2,50 RM za žene in 2 RM za otroke. Ne smejo pa trgovci na to listino prodajati močnejših čevelj.

Novi predpisi za kupovanje petroleja. Od 1. majnika naprej se sme prodajati petrolej samo še po novih predpisih. Po teh se delijo kupovalci petroleja v tri vrste: 1. v take, ki petrolej potrebujejo za razsvetljavo, kuhanje ali kurivo, 2. v take, ki ga potrebujejo v industrijske svrhe, in 3. v take, ki ga potrebujejo za različne druge namene in so ga do sedaj tudi redno kupovali. Vsi se morajo vpisati vsaj do 28. aprila pri kakem trgovcu v seznam odjemalcev, prvi in drugi pa potrebujejo pri tem vpisu posebno potrdilo od župana oziroma od okrajnega vodstva rokodelcev (Kreishandwerkerschaft ali podrejenih uradov (Innung), medtem ko se smejo tretji vpisati le pri tistem trgovcu, pri katerem so dosedaj kupovali petrolej.

Melioracije planin. Z državno pomočjo gradi okrajno kmečko vodstvo Deutschlandsberg hleve in gnojnične jame na planini Korici. V višjih krajih, ki so živini nedostopni, nameravajo pasti ovce in pripravljajo pašnike. Na ta način hočejo proizvajati več mleka, več volne in več mesa.

Z drugo posetvijo vsebolj izrabimo polja, kar je danes posebno potrebno. Treba je na ta način predvsem odpomoči pomanjkanju krme. Letos se svetuje za drugo posetev v prvi vrsti posetev z jaro-ržjo. Sejemo jo takoj po prvih pridelkih. Potem daje pozno v jesen poceni sigurno zeleno krmo.

Sirovo maslo se poleti kaj hitro stopi. Več načinov je, da ga ohranimo sveže. Najidealnejši je hladilnik, a tega ima le malokdo na razpolago. Vsi pa lahko damo sirovo maslo v tekočo vodo ali ga zavijemo v mokro cunjo, še boljše pa je, če ga napolnimo čisto gosto v porcelanasto posodo, ki jo postavimo na najhladnejši prostor, ki ga imamo. So v prometu tudi že posebne posode za sirovo maslo, ki so poceni in jako pripravne.

Tržne cene za žito: 100 kg pšenice do postaje 26,20 RM, rž 20,50 RM, oves 17,90 RM, za ječmen pa so cene nespremenjene.

Celovški trg začetkom aprila. — Cene veljajo za kg žive teže. Voli A 91, B 82 — 83, Biki A 79 — 81, B 73, C 63, krave A 85, B 70 — 77, C 60 — 65, D 46, telice A 87, B 79, C 69, D 52, svinje (nad 150 kg) 117, od 135 do 149.5 kg 115, od 120 do 134.5 kg 113, od 90 do 119.5 kg 109, od 80 — 89.5 kg 109, od 60 do 79.5 kg 99, pod 60 kg 99, na špeh pitane svinje 115, ostale 103, teleta 100 do 140 pf za kg.

Zanimivosti iz vsega sveta.

Med severnjaki.

V zadnjih časih veliko slišimo in govorimo o visokem severu. Zato nas bodo gotovo zanimali tudi družba, običaji in navade onih narodov v severu, o katerih najmanj slišimo, ki pa so pravcati severnjaki. To so Jakuti, Tunguzi, Eskimi, Itelmi in Aleuti.

Družinsko so organizirani deloma po očetovskem deloma po materinskem pravu, to se pravi: pri nekaterih so premoženjske razmere, družabni običaji in drugo uravnani po očetu, v zakonu sledi žena možu v njegovo hišo, sprejme moževo ime itd., pri drugih pa je obratno. Enako je tudi v državno-organizatoričnem oziru družabno življenje severnjakov skoraj pri vsakemu narodu različno, kakor se je pač narod že stalno naselil, ali pa je ostal gibljiv in še vedno menjava svoje bivališče. V splošnem se lahko pravi, da je pomanjkanje trdne organizacije pri severnih narodih veliko in jim je vsaka politična vez tuja. Družinski poglavarji poveljujejo večjim ali manjšim družinskim edinicam, višjega gospodstva pa ne poznajo, le v skrajni sili se združi več družinskih skupin, kar pa velja tudi le za čas skupne sile. Zato tudi ne poznajo narodnosti kot take ter so skozi in skozi demokratični, nekateri kakor Čučki celo anarhisti.

Le dva naroda tvorita izjemo tega splošnega pravila in imata tudi trdno politično organizacijo: Tunguzi in Jakuti. Jakutski rodovni knez je bil neomejen gospodar, tako tudi glavarji posamnih skupin; severna narava pa jim je organizacijo kmalu izvila in kot predstavitelji avtoritete so se ohranili le takoimenovani ogionor. Rusi so jih napravili za staroste, dali so jim nekaj sodne in upravne moči, izročili jim pobiranje davkov in jih odeli v častno obleko, rdečo, z zlatom obšito. Tunguzi so bili še bolj organizirani, imeli so plemiče, ki so iz svoje srede izvolili vrhovnega kneza.

Popolno brezvladje se kaže v načinu naselitve. Vsaka družina živi, kjer se ji ljubi. Le ob obalah in bregovih so nastale večje vasi, kjer je bilo dosti hrane tudi za številnejše prebivalstvo. Sicer pa štejejo naselbine le 40 do 80 ljudi, oziroma 5 do 20 koč; bolj stisnjeno živijo Ostjaki, kjer je v eni hiši 50 do 300 oseb skupaj. Pri Eskimih se tiščijo pozimi zaradi toplote tri do štiri družine v eni hiši, poleti pa ima vsaka svoj šotor.

V soglasju z demokratično organizacijo polarnikov je njihov komunizem. Zasebna last jim je obleka, orožje, orodje, koče ter vprežna živina, jed in pijača pa sta last vseh. Vsak misli, da je upravičen uživati lovski plen ali pa se povabi sam v kako kočo za gosta. Zato ona gostoljubnost, ki jo potovalci in raziskovalci tako slavijo, v očeh severnjakov ni nobena krepost, temveč ima gost takorekoč pravico zahtevati svoj delež. Razdelitev plena je natančno urejena, splošno dobi vsak vaščan svoj delež, Jakuti razdelijo lovski plen med vse lovce. Kožo dobi vsakdo po vrsti, samo tisti, ki je divjačino ubil, ne dobi ničesar. Zato je najbolje, da kdaj počaka in ničesar ne ubije. Tak komunizem je pa mogoč le tedaj, če se nihče delu ne odteguje temveč vsakdo po močeh prispeva k skupnemu blagru. Zato je oče dolžan, da vzgaja sina za delo. Preveč posestva velja skoraj za krivično; če more kak Eskimo orodje posoditi, ga nima pravice zahtevati nazaj. Grenlandec, ki je imel že šotor in čoln, ni pri očetovi smrti nič več podedoval, „kajti nihče ne more ob istem času oskrbovati dveh šotorov".

(Konec sledi.)

Danska in Norveška. — Dansko kraljestvo meri 43.000 kv. km. To je približno polovica Madžarske. Jütlandski polotok kakor tudi k Danski spadajoče otočje je kakor nalašč ustvarjeno za živinorejo. Skrbno obdelana polja se menjavajo z modernimi travniki in dobro gojenimi gozdovi. Prebivalstva je nad 3 in pol milijona in se bavi največ z umnim mlekarstvom in živinorejo. Danske ljudske visoke šole, v katerih se ljudstvo prostovoljno vežba v vseh potrebnih vedah, slovijo po vsem svetu in so vzor uspešne ljudske izobrazbe. Po narodnosti je ljudstvo, da izvzamemo par deset-tisočev Nemcev v Severnem Šlezviku, dansko. Glavno mesto je Kodanj, ki se nahaja na vzhodni strani otoka Seeland. Važna je morska ožina med Dansko in Norveško, zvana Skager Rak in Kattegat; je edini prehod iz Severnega v Vzhodno morje. — Norveška je po površini za tretjino večja od Jugoslavije (322.700 kv. km), prebivalstva pa ima komaj za dve tretjini Berlina (2,800.000). Gosteje je dežela poseljena v južnih obrežnih predelih, kjer leži tudi norveško glavno mesto Oslo ali s starim imenom Christiania. Norvežani se hranijo z ribolovom, rudarstvom, le bolj pičlo pa s kmetijstvom. Krompir, ječmen in oves so glavni norveški pridelki. Slovi pa norveška železna ruda, ki daje najfinejše jeklo, kakršno se rabi za najmodernejše stroje. Zahodna obala je vsa razrita po fjordih, nudi pa ladjam dobra zavetišča in pristanišča. Severne predele poseljujejo Laponci, ki še dandanes potujejo s čredami severnih jelenov iz kraja v kraj. Tudi otočje Spitzbergen je norveška last. — Obe državi, Danska in Norveška sta kraljestvi. Sedanji danski kralj se zove Kristijan, norveški pa Haakon. Po veroizpovedi je večina ljudstva protestantska.

V Italiji so te dni ob navzočnosti Mussolinija delali zanimive poskuse, kako bi se pridobivalo železo iz obalnega peska s pomočjo magnetnih naprav. Kakor poročajo italijanski listi, so poskusi zelo dobro uspeli in bodo v najkrajšem času začeli na ta način pridobivati železo na vseh italijanskih obalah tako v Evropi kakor tudi v Afriki, kjer koli se bo pač pokazalo, da vsebuje obalni pesek železo.

Živa slika. — Društveniki so se razgovarjali o živi sliki, ki naj bi bila točka materinske proslave. Pa vpraša mala, korajžna Pepca: „Kaj pa je to, živa slika?" — Vodja ji pojasni: „To je prizor, v katerem stojijo igralci ko mrtvi".

Urednik: Dkfm. Vinko Zwitter, Klagenfurt, Achatzelgasse 7. — **Založnik:** Politično in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem. — Tiskarna J. Leon sen., Klagenfurt, Domgasse 17.

Vabilo

na 28. redni letni občni zbor **Hranilnice in posojilnice na Kostanjah,** ki se vrši dne 28. aprila 1940 ob 3. uri popoldne v uradnem prostoru pri Rumašu na Korenu.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za leto 1939.
4. Slučajnosti.

Vabi

(20) **Načelstvo.**